*ונוחל ומנחיל והורגו חייב והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם: **גמ׳** מנהני מילי דת״ר *אשה אין לי אלא אשה בת יום אחד לנדה מנין ת״ל ואשה: בת י׳ ימים לזיבה: מנא ה״מ דת״ר אשה אין לי אלא אשה בת י׳ ימים לזיבה מנין ת״ל ואשה: תינוק בן יום אחד כו׳: מנא הני מילי דת״ר איש איש מה ת״ל *איש איש לרבות בן יום אחד שמטמא בזיבה דברי רבי יהודה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר אינו צריך הרי הוא אומר °והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל שהוא בין גדול בין קטן לנקבה כל שהיא בין גדולה בין קטנה אם כן מה ת״ל איש איש *דברה תורה כלשון בני אדם: ומטמא בנגעים: דכתיב °אדם כי יהיה בעור בשרו *אדם כל שהו: ומטמא בטמא מת: דכתיב °ועל הנפשות אשר היו שם נפש כל דהו: חוקק ליבום: דכתיב °כי ישבו אחים יחדיו אחים שהיה להם ישיבה אחת בעולם: ופוטר מן היבום: °ובן אין לו אמר רחמנא והא אית ליה: ומאכיל בתרומה: דכתיב °ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו בלחמו: ופוסל מן התרומה: °וזרע אין לה אמר רחמנא והא אית לה מאי איריא זרע אפילו עובר נמי דכתיב °כנעוריה *פרט למעוברת צריכי דאי כתב רחמנא וזרע אין לה משום דמעיקרא חד גופא והשתא תרי גופי אבל הבא דמעיקרא חד גופא והשתא חד גופא אימא תיכול כתב רחמנא כנעוריה ואי כתב רחמנא כנעוריה משום דמעיקרא גופה סריקא והשתא גופה מליא אבל הבא דמעיקרא גופה סריקא והשתא גופה סריקא אימא תיכול צריכא קראי אתרוץ אלא מתניתין מאי אריא בן יום אחד אפי׳ עובר נמי אמר רב ששת הב״ע בכהן שיש לו שתי נשים אחת גרושה ואחת שאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ויש לו בן יום אחד מן הגרושה דפוסל בעבדי אביו מלאכול בתרומה ולאפוקי מדר׳ יוסי *דאמר עובר נמי פוסל קמ״ל בן יום אחד אין עובר לא: נוחל ומנחיל: נוחל ממאן מאביו ומנחיל למאן לאחיו כאביו אי בעי מאבוה לירתי ואי בעי מיניה לירתי *) אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחיו מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מ״ט דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר

*) ב״ב קמב. [ערכין ז.]

תורה אור
ויקרא טו
שם
שם יג
במדבר יט
דברים כה
שם
ויקרא כב
שם
יבמות סט.

רש״י

ונוחל ומנחיל. מפרש בגמרא: כחתן שלם. מפרש בגמרא [פ״נ]: **גמ׳** אשה. ואשה כי תהיה זבה וגו׳ [ויקרא טו] והאי קרא בנדה משתעי: בת עשרה ימים כו׳. ואשה כי תזוב זוב דמה [שם] קא דריש: אדם. משמע כל שהוא מין אדם אפילו קטן כדכתיב (במדבר לא) ונפש אדם מן הנשים וגו׳ וקטנות משתעי קרא: נפשות. כל שיש בו נפש: כנעוריה. ושבה אל בית אביה כנעוריה כלומר אם דומה לימי נעורים ושבה ואם לאו לא תשוב: קראי אתרוץ. למרוייהו צריכי: אלא מתניתין. מדנקט יום אחד ולא נקט עובר דוקא נקט: אמר רב ששת. האי פוסל לאו אאמו קאי אלא אעבדיו קאי והכא בכהן שהיו לו שתי נשים וכו׳: אחת גרושה. שהיתה גרושה ועבר ונשאה: ויש לו בנים משאינה גרושה. והן כהנים כשרים ועבדים שנפלו להן בירושה אוכלין בתרומה בשבילן דכתיב (ויקרא כב) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וגו׳: ויש לו בן יום אחד מן הגרושה. והוא חלל ואינו ראוי לכהונה ויש לו חלק בעבדים ופוסל את כולן מן התרומה שאין אנו יודעין לברור מי מגיע לחלקו. ודוקא בן יום אחד דראוי לירושה אבל כל זמן שלא נולד אוכלין כולן דאין זכייה לעובר: ולאפוקי מדר׳ יוסי דאמר. במסכת יבמות בפרק אלמנה לכהן גדול (דף סז.) יש לו זכייה ואפילו הוא במעי אשה זרה הכשרה לכהונה פוסלה* דקסבר כל זמן שהוא במעי זרה זר הוא וכל שכן האי דבמעי גרושה הוא דאפילו כשיולד לא יהא ראוי: לאחיו מן האב. דהא אין ירושה אלא לקרובי האב: אי בעי מאבוה לירת. אפי׳ השיבנא ליה כמאן דליתיה ירתי לאחר מיתת אביהם ואיהו מאי אהני: נוחל בנכסי האם. אם מתה אמו ביום שנולד הרי הוא יורשה וכשמת הוא באין אחיו מאביו ויורשין הימנו נכסי אמו דאי לאו איהו הוו שקלי ליה קרובי האם דבן נוחל את אמו. אבל האם אינה נוחלת את בנה וכל שכן קרובי האם שאין נוחלין אותו דכתיב (במדבר א) למשפחותם לבית אבותם משפחת האם אינה קרויה משפחה: אבל עובר. שכמעיה אם מתה מעוברת אינו נוחל להנחיל את קרוביו מן האב:

בקבר

[ב״ב קמב. ערכין ז.]
[לעיל לב.]
[לעיל לב: ערכין ג.]
[מה״ש: פוסלן]

תוספות

כנעוריה פרט למעוברת. ואם תאמר תיפוק ליה מזרע אין לה עיין עליה כי הכי דפסלינן בריש החולץ (יבמות לה:) חלוצה מעוברת מאין לו עיין עליו וי״ל דהתם לא קאמר אלא עיין והמתן אם יהיה ולד של קיימא אבל לא מיפטרא מן היבום משום דכתיב אין לו וה״נ לא מיפסלא מן התרומה בהכי: **אמר** רב ששת הכא במאי עסקינן בכהן שיש לו ב׳ נשים. וא״ת למה לי ב׳ נשים לוקמה באשה אחת גרושה ויש לו בן אחד ממנה דדוקא בן יום אחד פוסל ולא עובר ואכלי העבדים בשביל כל המשפחה טלה לרבנן דר׳ יוסי כדאמר ביבמות בפרק אלמנה (דף סז.) ועוד הקשה ה״ר אפרים דבפרק מי שמת (ב״ב דף קמב.) אמר רב ששת אחד זה ואחד זה קנה בין מזכה לעובר בין לכשתלד ופריך ליה ממתני׳ דבן יום אחד נוחל אבל עובר לא ומשני דהתם משום דאיהו מיית ברישא והשתא ליפרוך מרישא דבן יום אחד פוסל אבל עובר לא משום דעובר לית ליה זכייה כדמפרש הכא רב ששת גופיה ולא ה״מ לשנויי מידי *וי״ל דסבר רב ששת דלרבנן דר׳ יוסי נמי עובר אית ליה זכייה וטעמא דעובר אינו פוסל משום סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והוה ליה זכרים מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן כדחייש רבי יוסי ולהכי אוקי הכא בכהן שיש לו ב׳ נשים ויש לו בנים משאינה גרושה דכיון דיש לו בנים לא פסיל עובר אף ע״ג דיש לו זכייה דלא חיישינן למיעוט הזכרים כדפי׳ אבל אם אין לו בנים פוסל עובר גם לרבנן דלית ליה זכייה דבין הוא זכר בין היא נקבה הרי בן שלה ופליג רב ששת אשמואל דאמר בפרק אלמנה (יבמות דף סז.) דלרבנן אוכלין בשביל כל המשפחה טלה דסבר שמואל דלרבנן לית ליה זכייה לעובר והשתא ניחא הא דקאמר התם *רב ששת מנא אמינא לה דאגיא גר שמת כו׳ ולא דחי ליה דהך ברייתא כר׳ יוסי דלרבנן נמי לא פליגי אלא דלא חיישי למיעוטא כדפי׳ ואם תאמר דבפרק מי שמת (ב״ב דף קמב.) גבי גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיתה אשתו מעוברת לא קנו שמשו אחרי בן שהפילה אשתו המחזיק בשניה קנה בראשונה לא קנה אמאי לא קנה המחזיק בראשונה כיון דלבסוף הפילה הא בפ׳ אלמנה (יבמות סז:) אמרינן דזכרים הוו מיעוטא משום מיעוטא דמפילות ואין לעובר שסופו להיות נפל חלק בעבדים וי״ל דהתם משום דתלינן שמא כבר בשעת אכילת העבדים מת העובר בכהן ולית ליה זכייה: **ואי** בעי מיניה לירות כו׳. וא״ת דבפרק מי שמת (ב״ב קמב.) דפריך לרב ששת מהך דבן יום א׳ נוחל ומנחיל אבל עובר לא ומשני נוחל את האם להנחיל לאחים מן האב והשתא מה היתה סברת המקשה דע״כ צריך לומר כדמשני רב ששת דאי לאו הכי תקשה ליה אי בעי מיניה לירות אי בעי מאבוה לירות כדמקשה הכא וי״ל דיפרש כמר בריה דרב יוסף שממעט בחלק בכורה אבל עובר לא ולאו לו אלא משום וילדו לו משום דעובר לית ליה זכייה א״נ ידע שפיר כדמשני רב ששת נוחל את האם להנחיל לאחיו מן האב אך היה סבור דאיהו מייתא ברישא וקאמר עובר לא משום דלא קנה ובשילהי פ״ק דערכין (דף ז.) דאמר שמואל אשה שישבה ליהרג מכין אותה כנגד הריון שלה כדי שימות הולד תחלה הא לאו הכי הולד מת לבסוף ופריך ליה מהא דבן יום אחד נוחל אלמא ולד מת תחלה הוה מצי לשנויי אבל עובר לא נוחל שממעט בחלק בכור כדאמר בשמעתין אלא דניחא ליה לאוקמי מילתא דרב ששת דאמר הכא איהו מיית ברישא דליכא דשמואל ולחלק דאמת שיש חילוק בין מתה לנהרגה: **איהו** מיית ברישא. והא דתנן בפ׳ בהמה המקשה (חולין דף סח.) השוחט את הבהמה ומצא בה בן ט׳ חי יש חילוק בין מתה לנהרגה כדאמר בערכין (דף ז.) והא דאמר נמי בהשוחט*) כמתה אמה והדר ילדתיה הייט נמי כשנהרגה או נמי כגון דמתה אמו מחמת לידה דכיון דעקר הולד ללאת או לא מיית כדאמר שמואל שילהי פ״ק דערכין (דף ז.) ישבה על המשבר ומתה מחתכין אותה בשבת ומוציאין הולד וא״ת אם כן עובר נוחל ומנחיל כשישבה על המשבר ומתה תחלה י״ל דאין הכי נמי ונקט בן יום אחד משום דפסיקא ליה דנוחל ומנחיל אבל עובר לא פסיקא ליה ומיהא בן יום אחד ההורגו חייב דקתני אבל עובר לא הייט אפילו נהרגה או ישבה על המשבר עד שיצא ראשו כדתנן במסכת אהלות פ״ז (משנה ו) ומייתי לה בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עב:) אשה המקשה מחתכין

אבר

*) [חולין לח:]

[פי׳ ערכין ג.]
פי׳ מהרש״א
[גכ״ב קמב.]

עין משפט נר מצוה

ס א מיי׳ פ״ח מהל׳ מלוה ולוה הל״ב ופ״ט סמג עשין נו טוש״ע חו״מ סי׳ רע סעיף ה:

סא ב מיי׳ פ״ב מהל׳ רוצח הלכה ו:

[שמות פ״ג]

סב ג מיי׳ פ״ח מהל׳ תרומות [הל״ט] והל״ב:

סג ד מיי׳ שם הל״ד [וכרב אלפס פ״ט דב״ב דף רלו:]:

סד ה מיי׳ פ״א מהל׳ נחלות הל״ג ועי׳ בהשגות ובמ״מ סמג עשין צו טוש״ע חו״מ סי׳ רעו סעיף ה [וכרב אלפס שם]:

סה ו שם בהג״ה:

סו ז מיי׳ שם הל״ב סמג שם טוש״ע שם [וכרב אלפס שם]:

מוסף רש״י

ונוחל ומנחיל. אם נפלה לו ירושה בו ביום ובו ביום מת, מנחילה לקרוביו מאביו (ערכין ז.). דת״ר אשה. ואשה כי תהיה זבה וגו׳ בנדה משתעי קרא, דכתיב שבעת ימים תהיה בנדתה (לעיל לב.). איש איש. כי יהיה זב (לעיל לב: ערכין ג.). כנעוריה. כזמן שהיה ריקנית כעין נעוריה, פרט למעוברת (יבמות פז.). סריקא. ריקא, כמו אילן סרק (שם פז:). עובר נמי פוסל. אם בת כהן נשאת לישראל והניחה מעוברת ואין לה בן אחר, פוסלה מלשוב לבית אביה כנעוריה (שם סז. ועי׳ תוס׳ שם). נוחל בנכסי האם. האי נוחל ומנחיל ליכא לאוקומי בנכסי אביו, דאי נמי לא אפילו איהו הוו ירתי קרוביו נכסי אביו היכא דליכא בנים, אלא נוחל בנכסי אמו, אם מתה בו ביום ואפילו הוא מת בו ביום נוחל נכסי אמו ומנחילן מכחו לאחיו מאביו שאינן בני אמו, דאי לאו הוא הוו ירתי לה קרוביה, ולא אמרינן נפל הוא ואינו בן נוכה (ערכין ז.). אבל עובר. אם מתה מעוברת לא ירתי לה קרובי העובר, דהוא מת בריש, וכשמתה היא לא נפלו הנכסים לו, דהרי כמי שהוא בקבר ואין יורש את אמו לאחר שמת הוא להנחיל לאביו מן האב מכוחו (שם וש״נ. ועי׳ ב״ב קמב. ורשב״ם שם).

תוספי הרא״ש

כנעוריה פרט למעוברת. ותימה תיפוק לי מזרע אין לה עיין עליה כי הכי דפסלינן בריש החולץ חליצת מעוברת מאין לו עיין עליו וי״ל דהתם לא קאמר אלא עיין והמתן אם יבא הוולד לידי בן קיימא. אבל לא פטר ליה מן שהיא מעוברת הכא נמי הוה אמרי׳ שהמתין שלאכול עד שתראה אם הוולד יהיה בן קיימא אבל לא מיפסלא מתרומה ללקות עליה כמו זר: בכהן שיש לו שתי נשים. תימה כיון דאתיא כרבנן דסברי דעובר אין לו זכייה כדקאמרינן לאפוקי מר׳ יוסי א״כ למה לי ב׳ נשים הוה מצי למימר באשה אחת גרושה ואין לו בנים ממנה ודוקא בן יום אחד פוסל ולא עובר אלא אוכל בשביל כל המשפחה לרבנן כדאיתא ביבמות פ׳ אלמנה ועוד הקשה ה״ר אפרים דבפ׳ מי שמת פריך לרב ששת דאמר ומזכה לעובר קנה ממתניתין דבן יום אחד נוחל ומנחיל אבל לא עובר ומשני דהוא מיית ברישא כדמשני הכא. והכא איפריך מסיפא הו״ל למיפרך מרישא ולא הוה מצי לשנויי הכי ובהך פירכא אחריתי מיתרצא פירכא קמייתא דרב ששת דמוקי לה בכהן שיש לו שתי נשים לשמעיה ראיה ליה דעובר אית ליה זכייה. והא דאמרי רבנן דעובר אינו פוסל משום דהוו להו זכרים מיעוטא ור׳ יוסי דקאמר דעובר פוסל דחייש למיעוט והשתא איצטריך לאוקמי בכהן שיש לו שתי נשים ויש לו בנים משאינה גרושה דאי אין לו אלא אשה אחת גרושה אפי׳ עובר פוסל דבין הוא זכר בין היא נקבה זכה בנכסים ואין למשפחה זכות בנכסים כיון דעובר אית ליה זכיה: אמר רב ששת נוחל בנכסי האם. בפ׳ מי שמת פריך לרב ששת דאמר המזכה לעובר [קנה] ממתניתין דקתני בן יום אחד אבל עובר לא ומתרץ רב ששת התם דפירושא דמתניתין כדמתרץ הכא ותימה מה היתה שם סברת המקשה הבלא רב ששת תיקשי פי׳ דמתני׳ כדפריך הכא אי בעי מיניה לירתו אי בעי מאבוה לירתו וי״ל דהמקשה ליה לפרושי מתניתין כגון שהקנה נכסיו לאחר אם לא יהיה לו יורש בשעת מיתתו וקמ״ל דבן יום אחד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones